NRC FLYKTNINGHJELPEN
NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL

FELTRAPPORT

NOV 2017

De eldste flyktningene

– Lengter hjem

Foto: Ingrid Presteturn/Flyktninghjelpen

Kjære leser,
I denne feltrapporten vil vi gjerne fortelle deg om en gruppe mennesker som ofte blir glemt: **De eldste flyktningene.** De som kanskje ikke roper høyest om hjelp til seg selv.

Alderdommen kommer til de fleste av oss. Etter et langt og strevsomt liv, er tiden endelig der da vi kanskje bare drømmer om å sitte under et skyggefullt tre og tenke på alt som har vært. Eller være sammen med barnebarn, hvis du har det. Synge, fortelle eventyr.

Men så blir det ikke slik. Forestill deg at din familie, barn og barnebarn, i all hast må flykte for ikke å bli drept. De må komme seg i trygghet!

Hva med deg selv? Skal du også flykte? Kanskje tenker du at den gamle kroppen din ikke vil til å tåle det. Kanskje orker du ikke tanken på å forlate hjemmet ditt, med alle minnene. Kanskje velger du å bli hjemme – i det lengste.

Nå skal det handle om de eldste flyktningene. Det er 65,6 millioner mennesker i verden som er på flukt i dag. Ifølge UNHCR utgjør de eldre rundt 8,5 prosent. **Flyktninghjelpen arbeider i 31 land** og vi støtter mange av de mest sårbare flyktningene. I denne feltrapporten får du møte noen av dem.

Foto: Tiril Skarstein/Flyktninghjelpen

Gjensynsglede: Ahmed Suleiman kysser sin mor Dalal etter trygt å ha kommet frem til den greske øya Lesvos. Ahmed's sønn Shadi (8) holder også rundt sin kjære bestemor. Bildet ble tatt i 2015.

TANZANIA

Foto: Ingrid Prestetun/Flyktninghjelpen

Matildas hjerte er hos barna

Matilda har sett alt - hun er 86 år gammel. Kanskje er hun den eldste flyktningen i Mtendeli flyktningleir i Tanzania. Hun flyktet fra volden i hjemlandet Burundi i mai 2015. Det første året bodde hun i en annen flyktningleir.

– Jeg er så trist. Er så lei i av å være på flukt. Jeg trenger et sted der jeg kan tilbringe mine siste dager i ro og fred, sier hun.

Hun savner barna sine som er hjemme i Burundi. Hun bekymrer seg mye. Men det hjelper å ha en å prate med. Og Flyktninghjelpens folk har tid til å lytte.

Vil bare sitte der – i sorgen

Væpnet konflikt og katastrofer preger Afghanistan. I 2016 ble gamle Muhammad Issa (90) fordrevet fra sitt hjem. Nå har han havnet på et helt nytt sted, i Dam Qul, i Faryab.

I sin nye tilværelse våkner han grytidlig hver morgen. Han åpner døren, og vandrer på skrøpelige bein omtrent femti meter opp på en høyde. Etter den turen er han utkjørt.
Han setter seg. Og blir der hele dagen.

Hva tenker han på?
– Landsbyen min i Pashtun Kut, var så fin. Der hjemme kunne jeg gå ut på jordene, i moskeen og hvor ellers jeg ville. Her er jeg som en fange.

AFGHANISTAN

Foto: Enayatullah Azad/Flyktninghjelpen

Labang Lu ble drevet på flukt i 2015, da hun var 71 år gammel. Hun har hatt hjerteinnfarkt, men har ikke råd til medisiner.

–JEG VIL BEGRAVES SAMMEN MED MANNEN MIN

Familien hadde flyktet, og mannen hadde vært død i mange år, men Labang Lu nektet å forlate hjemmet sitt. Helt til soldatene begynte å skyte inn gjennom kjøkkenvinduet hennes.

TEKST: Thale Solnørdal Jenssen **FOTO:** Ingrid Prestetun/Flyktninghjelpen

I dag er det to år siden Labang Lu forlot landsbyen hun var så glad i. Der hadde hun stelt i hagen, skravlet med naboene og laget mat til hele familien på kjøkkenet. Der hadde hun sett barna sine vokse opp. Der gravla hun mannen sin for 16 år siden.

– Jeg er veldig knyttet til hjemmet mitt, forteller Labang Lu. Den syttitre år gamle kvinnen sitter rett overfor meg i en ustø plaststol. Hun er liten, nærmest sped. Det mørkegrå håret titter frem bak et tørkle i dype røde og grønne toner.

Jeg er i en leir for internt fordrevne i byen Bhamo i delstaten Kachin i det nordøstlige Myanmar. Her bor mennesker som har blitt drevet på flukt fra vold mellom regjeringshæren og væpnede grupper. Tett i tett bor de, i rekker av små bambushytter. Hyttene har samme gulaktige farge som de sandete gatene som snirkler seg gjennom leiren. De lever trangt. Det er folk overalt. Inne i hyttene, utenfor dem, i gatene. Noen barn løper rundt i ivrig lek, andre hjelper de voksne med husarbeidet, gjør lekser eller passer småsøsknene.

I et stort, lyst mursteinshus holder Flyktninghjelpen kurs for beboerne i leiren. Unge og gamle, kvinner og menn, er ført sammen fordi volden tvang dem på flukt hjemmefra. Nå sitter de og lytter oppmerksomt mens Flyktninghjelpens ansatte forteller om hvordan de kan bidra til å organisere det lille lokalsamfunnet de ufrivillig har blitt en del av.

KONFLIKTENE I MYANMAR

Konflikten i Kachin må ikke forveksles med den som pågår i den nordvestlige delstaten Rakhine, hvor eskalert vold høsten 2017 har drevet over en halv million mennesker på flukt. Flyktninghjelpen har bedt myndighetene i Myanmar om tilgang til rammede områder nord i Rakhine, slik at vi kan gi nødhjelp til mennesker på flukt fra volden.

Labang Lu er blant de eldste av deltakerne. Hun har tatt en pause for å fortelle meg sin historie. Vi har satt oss på terrassen rett utenfor kursrommet. Øynene hennes smiler først slik bare syttitre år gamle øyne omkranset av rynker kan. Men ansiktet blir fort alvorlig når hun forteller om alt hun måtte flykte fra.

Hjemme i landsbyen var livet godt. Der levde hun sammen med familien og med vennene sine. De hadde husdyr og et lite jordstykke hvor de dyrket grønnsaker. Nå bor hun her, i en leir for mennesker på flukt. Barna og barnebarna hennes bor i Bhamo, og av og til bor hun hos dem, men hun har ikke råd til å skaffe seg et eget hjem.

– Livet her er vanskelig, sukker Labang Lu.

Nå bor Labang Lu i en flyktningleir. – Livet her er vanskelig, sier hun.

I 2015 ble hun drevet på flukt, i en alder av 71. Hun har tidligere hatt hjerteinfarkt, og nå er hun avhengig av å ta medisiner hver dag.

– Jeg har ikke råd til medisinene. Jeg synes myndighetene burde hjelpe meg.

Etter femti år med militærstyre, hadde Myanmar sitt første sivile valg i 2015. Til tross for den gradvise endringen mot et mer demokratisk styre, er flere delstater i landet fortsatt rammet av vold og konflikt mellom regjeringshæren og ulike væpnede grupper. I løpet av de siste årene, har flere hundre tusen mennesker blitt drevet på flukt i delstatene Shan, Kachin og Rakhine.

«JEG ER VELDIG KNYTTET TIL HJEMMET MITT»

Kampene kom også til Labang Lu's landsby, og naboene og familien hennes flyktet. Til slutt var hun alene igjen. Men hun nektet å forlate det kjære hjemmet sitt. Det var så vanskelig å reise fra alt.

Helt til den dagen soldatene begynte å skyte mot huset hennes.

– Da de skjøt inn i kjøkkenet mitt, forstod jeg at jeg måtte flykte.

Labang Lu hadde pakket en veske som stod klar på kjøkkenet, men den ble stående igjen. Hun måtte bare løpe.

– Jeg forstod at jeg måtte flykte. Jeg hadde ikke engang tid til å ta med meg vesken.

Hun forlot alt og løp så godt hun kunne. Helt alene gikk hun gjennom skogen til fots, i flere timer, helt til hun kom til nærmeste landsby. Hun var heldig. Det stod en tuk-tuk i landsbyen, en slags motorsykkel med lasteplan, og sjåføren ropte etter henne.

– Bestemor! ropte han til meg,
– Bestemor, kom hit!

Labang Lu gikk bort til sjåføren, som kjørte henne hele veien til Bhamo.

Her har hun vært siden.

– Vær så snill, fortell historien min og fortell om det vi har mistet. Vi mistet eiendommene våre, gårdene våre, dyrene, husene og alle eiendelene.

Hun har tårer i øynene, stemmen er sint.

– Jeg vil ikke dø her i Bhamo. Jeg vil reise hjem så fort som mulig.

DETTE GJØR FLYKTNINGHJELPEN

I delstaten Kachin nordøst i Myanmar gir Flyktninghjelpen hjelp til over 30.000 mennesker. Vi organiserer drift av leirer for mennesker på flukt fra hjemmene sine, og jobber i samarbeid med leirenes beboere. Slik sørger vi for at de får tilgang på grunnleggende tjenester og beskyttelse i leirene.

Vi holder kurs for leirenes beboere i leirdrift, helse, familieplanlegging, matlaging og reparasjon av maskiner. Vi deler ut skoleutstyr og rehabiliterer skolebygg.

Mennesker på flukt mangler ofte identifikasjonspapirer. Om de får bevege seg fritt, mat, husly, utdanning og helsehjelp kan avhenge av om en har de riktige ID-papirene å vise til. Vi jobber for at mennesker på flukt og andre som rammet av konflikten skal få ID-kort med de rettighetene det innebærer og tilgang på land og eiendom de har mistet som følge av konflikten.

– JEG ER REDD

Samvær med familien, dyrke grønnsaker og passe på kyrne – det var alt Aleksandra ønsket seg for alderdommen. Men for fire år siden brøt konflikten løs i Øst-Ukraina. Da kom bomber og vold til landsbygda.

TEKST OG FOTO: Tatiana Stepykina/Flyktninghjelpen

Pensjonisten Aleksandra Gavriutchenko (67) er ofte redd. Hun bor alene i et hus i landsbyen Zolote, i Øst-Ukraina. Det er bare en kilometer fra frontlinjen – den såkalte «kontaktlinjen». Her er kamphandlingene mellom de stridende partene mest intens, og folk som bor langs begge sider er særlig utsatt for angrep. I tillegg trenger mange humanitær hjelp.

Da krigen brøt ut, skjøt de med tunge våpen mot landsbyen. Aleksandra gjemte seg i kjelleren. Der ble hun i to uker.

– Jeg dekket jordgulvet med puter og madrasser for å holde varmen, sier hun.
Og legger hoderystende til:
– Hadde aldri trodd at noe sånt skulle komme til å skje når jeg ble gammel.

Kjelleren er ganske stor, det er der hun oppbevarer grønnsaker gjennom vinteren og våren. Noe lys er det i rommet, men da bombingen skjedde, ble det strømbrudd og helt mørkt. Hun tente stearinlys.

Nettene var virkelig ille. Hun var så redd at hun ikke fikk sove. Men på dagtid kunne hun våge seg ut i blant – da så hun til de to oksene og de to kuene. Lagde seg mat.

Alt var bedre før. Før krigen kunne Aleksandra spare penger slik at hun for eksempel hadde råd til å reparere huset når det var nødvendig.

Og den gang var frykten en ytterst sjelden gjest.

For å få kjøtt til vinteren, må Aleksandra slakte kalven sin. Men det verste av alt, er vinteren og kulden som står for døren.

DETTE GJØR FLYKTNINGHJELPEN

- Reparerer og bygger hus slik at de tåler vinterkulden
- Oppvarmer hus
- Reparerer infrastruktur, sykehus og skoler
- Beskytter sivile på flukt fra vold ved å gi informasjon og rettshjelp
- Sørger for rent vann og hygieneartikler
- Deler ut varme klær
- Har tiltak for å sikre at mennesker får mat
- Gir hjelp slik at folk i størst mulig grad skal kunne være selvforsynte og klare å sørge for sitt eget livsopphold

Flyktninghjelpen startet hjelpearbeidet i Ukraina i slutten av 2014. Vi opererer fra landkontoret vårt i Kiev, og feltkontorene i regionen Luhansk og Donetsk øst i landet.

– Jeg var trygg og trodde ikke annet enn at fremtiden kom til å bli lys, sier hun og tenner en sigarett.

Hun var yrkesaktiv i 41 år. Arbeidet som installatør ved jernbanen i nabobyen. Husdyr og grønnsakhage har hun hatt hele tiden.

Da landsbyen ble angrepet med bomber fikk taket hennes store skader. Hun ble fortvilet – hadde jo ikke penger til å kjøpe det som trengtes for å reparere skadene. Men Flyktninghjelpen, som har noen av sine største hjelpeoperasjoner i Luhansk regionen, kunne gi henne byggematerialene.

De fleste av dem som er avhengig av hjelp tror at hvis de flykter, vil de ikke lenger få hjelp. Men på spørsmål om hvorfor Aleksandra ikke har reist fra hjemstedet sitt, svarer hun bare dette:
– Egentlig er det ingen som venter på oss noe sted.

I hverdagen er det likevel ingen tid til hvile: Aleksandra står opp klokken fire hver morgen for å melke kyrne. Klokken seks går hun til landsbyen for å selge melken.

– Frokost spiser jeg klokken ti om kvelden. Har ikke tid til å få i meg noe om dagen. Om du ikke arbeider hardt, får du heller ikke noe å spise, konstaterer hun.

Hun lever av husdyrene og grønnsakhagen. I tillegg har hun sin pensjon, som utgjør rundt 600 norske kroner i måneden.

– Det blir for lite å leve av. Nå må jeg nok slakte okse-kalven.

Den tanken gjør henne trist. Hun er glad i kalven. Den står der og ser troskyldig på henne med store øyne.

– Men kjøttet fra den vil holde liv i oss, konstaterer hun.

«DET BLIR FOR LITE Å LEVE AV. NÅ MÅ JEG NOK SLAKTE OKSE-KALVEN»

Fortsatt er sivile mål for snikskyttere. To ganger kom kulene faretruende nær Aleksandra. Hun har vært under sterkt press mens denne konflikten har rast.

– Da jeg giftet meg, veide jeg 96 kilo. I dag veier jeg bare 58 kilo. Jeg har også begynt å røyke for første gang i mitt liv. Denne krigen har gitt meg dårlige nerver, sier hun og tenner enda en sigarett.

Kontaktlinjen skiller de regjeringskontrollerte og de opprørskontrollerte områdene. De fleste som bor ved kontaktlinjen har fått nødhjelp i form av mat, brensel og medisiner. Men nå har det på grunn av pengemangel gått seks måneder siden noen har mottatt hjelp. Dermed er Aleksandra bekymret for hvordan det skal gå med dem som bare har den lille pensjonen å klare seg på.

Likevel, mangelen på mat er ikke det som skremmer henne mest.

– Det aller verste er kulden. Vinteren står snart for døren og jeg har ikke brensel for å få varme i huset, sier hun.

Når Aleksandra tenker på hvor kaldt det kan bli, ser hun helt fortvilet ut.

– Her blir det fort minus 20 grader. Et tonn kull koster fire ganger mer enn det jeg får i pensjon i måneden. I løpet av en vintersesong trenger jeg tre tonn. Hvordan i all verden skal jeg og andre gamle mennesker som bor her få råd til det?

I fjor fikk hun gratis kull fra humanitære organisasjoner. I år skal Flyktninghjelpen sørge for at hun og andre familier som ikke har tilgang til gass – får penger slik at de kan kjøpe faststoffbrensel før vinteren setter inn.

Nabobyen der Aleksandra Gavriutchenko hadde sin arbeidsplass i så mange år, er også stedet der hun har mange slektninger og venner. Men siden byen nå er under separatistenes kontroll, er hun adskilt fra sine kjære.

– Kusinen min bor i byen som nå ligger på den andre siden av kontaktlinjen. Jeg har ikke sett henne på flere år. Slektningene mine er begravet på den siden. Jeg kan ikke engang besøke gravene deres.

Hun gråter. Så sier hun:
– Jeg er så lei av krigen. Jeg vil bare ha fred.

Retur:
Flyktninghjelpen
Prinsens gate 2
0152 Oslo

Jan Egeland møter noen av de eldtste flyktningene, her i Afghanistan i 2014. **FOTO:** Christian Jepsen/Flyktninghjelpen

De eldste flyktningene er svært sårbare og befinner seg i en meget vanskelig livssituasjon. De trenger trygge rammer, både fysiske, sosiale og mentale. Vi arbeider for å sikre at eldre mennesker som er på flukt skal få sine rettigheter ivaretatt.

Jeg er stolt over å lede denne nødhjelpsorganisasjonen med til sammen 12.000 hjelpearbeidere fordelt på 31 land. Som giver i Flyktninghjelpen er du en viktig del av dette arbeidet.

Takk for at du er med på laget!

Hilsen

Jan Egeland

Jan Egeland,
Generalsekretær i Flyktninghjelpen

Har du spørsmål?
Kontakt oss gjerne på tlf. 90 29 18 27 (8.30–15.00 alle virkedager) eller på giver@flyktninghjelpen.no

FØLG OSS PÅ:

facebook.com/flyktninghjelpen
instagram.com/nrc_flyktninghjelpen
@flyktninghjelp